

Veiledning om hold av marsvin

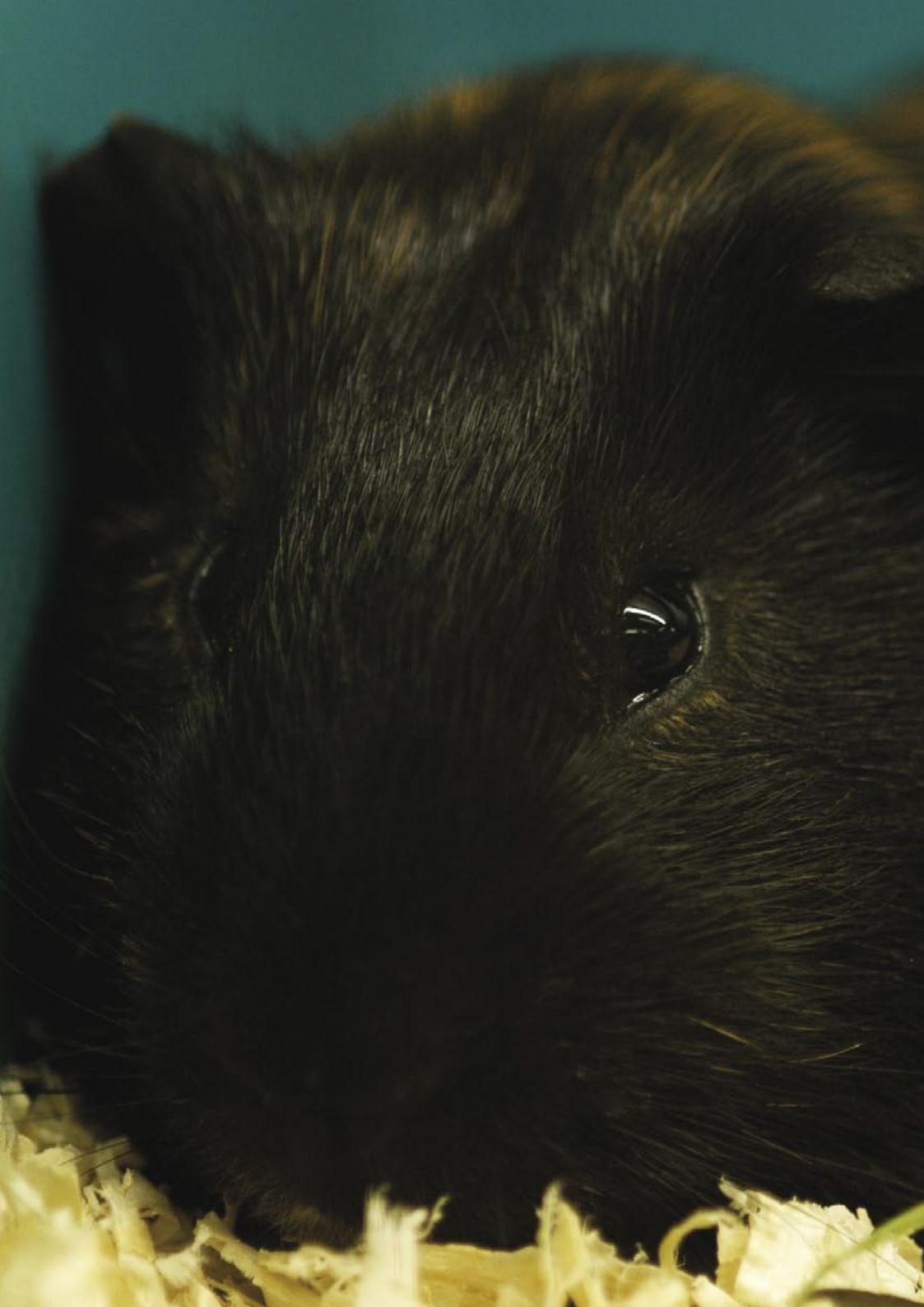
Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Denne brosjyren er utarbeidet av Mattilsynet i samarbeid med Norges Zoohandlers Bransjeforening og Dyrebeskyttelsen Norge.

www.mattilsynet.no

Norges Zoohandlers Bransjeforening: www.nzb.no
Dyrebeskyttelsen Norge: www.dyrebeskyttelsen.no e-post: post@dyrebeskyttelsen.no

Til dyreeiere og de som tenker på å bli det

Å holde kjæledyr medfører et stort ansvar. Et dyr er ikke en "bruk og kast" vare, men et levende, følende individ som må behandles med omsorg og respekt for sin egenart. Som dyreeier må du spørre: hva kan jeg gjøre for at dyret får et godt liv, sett med dyrets øyne? Tenk nøye gjennom om et kjæledyr passer inn i ditt daglige liv. Hvis du velger å bli dyreeier har du ansvar for:

...å skaffe deg kunnskap om dyrets behov

Kjæledyr har behov for aktivisering og et levested som er tilpasset arten. Dyreartens levested i naturen gir en pekepinn om hvilke behov kjæledyret ditt har, for eksempel å være sammen med andre dyr av samme art, ha mulighet for å gjemme seg på et trygt sted eller å utforske nye miljøer. Hvis dyret ikke får oppfylt sine naturlige behov vil det føre til dårlig velferd. Dyr som kjeder seg, er ensomme, utrygge eller frustrert på annen måte kan utvikle atferdsforstyrrelser som overdreven aggresjon, urolighet eller slikking/plukking av pels/fjær. Sett deg grundig inn i hvilke behov kjæledyret ditt har ved å lese litteratur om arten.

...å aktivt forebygge sykdom, skade og smerte hos dyret

Som eier har man ansvar for å forebygge sykdom, hindre spredning av eventuell smitte, og begrense dyrets lidelse hvis det blir sykt eller skadet. Dette innebærer å vurdere om veterinær bør konsulteres. Noen ganger kan det forsvarlige være å avlive et lidende dyr fremfor å utsette det for langvarig smertefull behandling. Dette kan veterinæren hjelpe deg å vurdere. Avlivning av kjæledyr skal bare utføres av veterinær eller andre personer som vet hvordan dyret skal avlives momentant, uten å utsettes for lidelse.

Andre ting å tenke over:

Barn og dyr – Ikke alle dyr egner seg for barnefamilier. Barn må lære at dyr skal behandles forsiktig, og at dyr ikke er leker.

Godt naboskap – Kjæledyr kan oppfattes sjenerende av naboer, men et vel-fungerende dyrehold medfører sjelden alvorlige konflikter. Vis hensyn.

Ansvarlig avl – Bare friske, velfungerende dyr bør brukes i avl. Ukritisk avl kan føre til genetiske defekter som igjen kan føre til lidelse for dyrene. Velg alltid et friskt og velfungerende dyr som kjæledyr og forebygg uønsket formering. Husk at du som dyreeier har ansvar for at dyrets eventuelle unger får gode hjem.

Hilsen Mattilsynet

*I vill tilstand lever marsvinene i grupper på mellom 5-20 dyr.
De graver små huler i jorden og tunnelsystemer i gresslaget.
Hulene brukes som soveplass og skjul for fiender.*

Marsvinets biologi og atferd

Marsvinet tilhører gnagerne, en gruppe dyr som gjenkjennes ved at de har et par øvre og et par nedre fortenner som er konstruert til å gnage. Marsvin er dagaktive og er en av få gnagere med et visst fargesyn. De har også veldig god hørsel og kan høre høyfrekvente lyder som ikke oppfattes av mennesker. Et fullvoksent marsvin er mellom 22-35 cm langt. Marsvinet stammer fra Sør-Amerika, hvor dens ville slektninger lever i Peru. Marsvin har et velutviklet språk seg imellom. Dyrene er kvikke og vaksomme og varsler hverandre om farer med pipe- og kvekkelyder. Det finnes flere arter av ville marsvin, men det marsvinet vi kjenner har blitt holdt som tamme kjøttedyr i indianernes landsbyer i flere hundre år.

I vill tilstand lever marsvinene i grupper på mellom 5-20 dyr. De graver små huler i jorden og tunnelsystemer i gresslaget. Hulene brukes som soveplass og skjul for fiender. Marsvinet kom til Europa på 1600-tallet.

Det finnes tre hovedvarianter av vårt domestiserte marsvin:

Den glatthårede varianten er korthåret og fås som ensfargede i blant annet sort, hvit, krem, gylden, samt i to- eller trefarget. Fargemønstrene er de samme som hos kanin.

Abysinere er også korthåret, men pelsen er grovere og arrangert i kranser og rosetter. Denne varianten fås også i ulike farger.

Peruanere er langhårete marsvin (opptil 30 cm lang pels) og finnes i mange forskjellige farger. Langhårede marsvin bør børstes daglig for å unngå floker i pelsen.

Hva du bør tenke over - før du skaffer deg marsvin

Marsvin er sosiale dyr som bør holdes i par eller grupper. Flere kjønnsmodne hanner kan ikke gå sammen, da de vil slåss og skade hverandre. Kastrede hanner kan både gå sammen med hverandre og med hunner. Flere hunner kan også være sammen. Inntil dyrene har blitt vant til hverandre bør de ikke være sammen uten oppsyn. Marsvin trenger god plass for å trives og de har også behov for trygge gjemsteder i hjemmet sitt.

Marsvin har en naturlig levealder i fangenskap på opp til 10 år. Du må altså være forberedt på å stelle et dyr daglig i mange år hvis du skaffer deg marsvin. Selv når kjæledyr anskaffes til barn er det de voksne som må ta hovedansvaret for dyrets velferd.

Kjøp et bur som er så stort at du er sikker på at det blir plass til både hus, tumleplass, leker og aktiviteter for så mange marsvin som skal bo i det.

Når du kjøper et marsvin skal du være spesielt oppmerksom på at det ikke har utflod fra nese, øyne, ører eller munn. Pelsen skal være blank og tett og ikke tilsølt med avføring eller urin. Avføringen skal være fast uten tegn på diaré. Dyret skal ikke være avmagret, men i godt hold, og pusten skal være regelmessig og lydløs. Et marsvin er avvent fra sin mor ved 4 ukers alder.

Marsvinet i ferien

Før du drar på ferie må du forsikre deg om at pålitelige personer kan passe marsvinet ditt. Gi nøye instruksjoner om rutiner for stell og føring og oppgi også nummeret til veterinæren i tilfelle noe uforutsett skulle skje. Marsvinet kan også tas med på ferier innenlands, men da må man ta hensyn til dyret underveis og på feriestedet. Støy, trekk, temperatursvingninger og flytting av buret vil uroe dyret og bør mest mulig unngås. Syke og svake dyr, samt dyr med diende unger må ikke utsettes for transport eller andre stressende begivenheter.

Krav til miljø og nødvendig utstyr

Et marsvin koster vanligvis mellom 200 og 400 kr i en dyrebutikk. Innkjøpskostnaden vil variere, særlig med hvilket bur du velger. Regn med en utgift på om lag 100-200 kr i måneden for kraftfôr, høy, burstrø og c-vitaminer. I tillegg kommer utgifter til veterinær hvis dyret skulle bli sykt eller skadet.

Buret

Bur kan fås kjøpt i mange størrelser og kvaliteter. Prisene vil selvsagt variere, men å investere litt ekstra i bur anbefales. Kjøp et bur som er så stort at du er sikker på at det blir plass til både hus, tumleplass, leker og aktiviteter for så mange marsvin som skal bo i det. Marsvin trenger et hus hvor de kan sove og gjemme seg hvis de blir utrygge. I tillegg trengs høyhekk, drikkeflaske, og en solid matskål som ikke kan velte. Materiale til å gnage på er også en nødvendighet. Friske grener fra for eksempel frukttrær og små røtter er ypperlig til dette, forutsatt at de byttes ofte. Bunnan i buret dekkes med strø i form av for eksempel støvfri treflis som byttes 1-2 ganger i uken. Samtidig med at strøet byttes bør buret rengjøres.

Plassér buret på et trekkfritt sted, opp fra gulvet og sikret mot rovdyr (familiens hund eller katt kan virke truende for et marsvin). Buret bør ikke stå direkte i sollys eller for nær varmeovner. Buret må plasseres slik at dyrene ikke plages av høye lyder fra TV og stereo. Siden marsvin hører godt kan de også bli plaget av

Høy av god kvalitet og friskt gress og friske planter som løvetann og groblad, bør være basisen i marsvinets kosthold, og gis daglig.

høyfrekvente lyder fra datamaskiner o.l., og må skjermes fra dette. Marsvin trives best i temperaturer mellom 15 og 22 °C.

Marsvin er aktive dyr som har behov for mosjon for å holde seg friske og unngå overvekt. Dyrenes livskvalitet henger nøye sammen med hva vi kan tilby dem av miljøberikelser og sysselsetting. Daglige turer utenfor buret på et trygt sted gir marsvinet anledning til å løpe og å undersøke nye ting. Når de løper fritt må du passe godt på at de ikke har tilgang til rom hvor de kan gjemme seg bort eller komme i kontakt med ting som kan være skadelig for dem. Man bør være ekstra påpasselig med ledninger, da marsvin raskt kan bite disse i stykker og kan dø som følge av elektrisk støt. Vær også oppmerksom slik at du ikke trækker på dyrene eller klemmer dem i dører.

Marsvin elsker solskinn og bør få sine daglige turer ute i det fri om sommeren. Lag en rømmingssikker innhegning som er beskyttet for rovdyr (hund, katt, rovfugl) og hvor det finnes gjemmesteder med skygge og tørt underlag. Husk å ha friskt vann tilgjengelig.

Fôring

Marsvin er vegetarianere som er tilpasset å spise gress og planter. Høy av god kvalitet og friskt gress og friske planter som løvetann og groblad, bør være basisen i marsvinets kosthold, og gis daglig. Pass på at høyet er tørt og støvfritt. Muggent høy og grøntfôr kan medføre sykdom og i verste fall død for marsvin. Grønnsaker, salat, rå eller kokte poteter og små mengder frukt, gjerne sitrusfrukt, gis som tilleggsfôr.

Det er viktig at det til enhver tid er rikelig med høy og grener å gnage på i buret. Mangel på hard mat å gnage på kan gi problemer med forvokste tenner. Gi gjerne friske, usprøytede grener fra frukttrær med blader og knopper. Marsvinet har ikke evnen til å fremstille C-vitamin selv og trenger derfor dette tilført i fôret. Dette kan gjøres ved å fôre med C-vitaminrik frukt eller gi C-vitamin i for eksempel vannet. Mangel på vitamin C kan fremkalle forkjølelse, skjærbuk og tannsykdommer.

Marsvinblanding fås kjøpt i dyrebutikken. Det er spesielt drektige og diende hunner og marsvinunger som har behov for marsvinblanding. Marsvin har en glupende appetitt og blir fort fete hvis de får for mye næringsrik mat. Én til to spiseskjeer marsvinblanding daglig er nok for et marsvin i normalt hold.

La marsvinene venne seg til hånden din ved at du tar den forsiktig ned i buret med en liten godbit. Hold hånden rolig og la marsvinene få utforske den og gjøre seg kjent med luktene dine.

Marsvin drikker lite vann hvis de føres med mye grønt og lite tørrfôr, men dyr i fangenskap skal alltid ha tilgang til frisk vann. Mineralstein bør også være tilgjengelig for marsvinet. Dette fås kjøpt i dyrebutikken.

Håndtering

Ved anskaffelse er det best at marsvinet blir overlatt mest mulig til seg selv det første døgnet, slik at det kan venne seg til de nye omgivelsene. Det er mye å forholde seg til på en gang med nytt hjem, nytt bur, nye lukter, lyder og kanskje ny livsledsager. Opptre forsiktig i begynnelsen og unngå brå bevegelser og lyder som kan skremme dyrene. Sørg for å ha et tykt høy- eller strålag slik at marsvinet kan gjemme seg. Da føler dyret seg tryggere og kan betrakte sine nye omgivelser i fred og ro.

La marsvinene venne seg til hånden din ved at du tar den forsiktig ned i buret med en liten godbit. Hold hånden rolig og la marsvinene få utforske den og gjøre seg kjent med luktene dine. Vær tålmodig! Etter en stund vil de bli fortrolige med deg og vil uten innvendinger la seg løfte opp i hendene dine.

Når du løfter opp marsvin er det viktig at hele kroppen får støtte. Bruk alltid to hender. Ta tak rundt brystet med den ene hånden mens du støtter bakparten med den andre. Hvis barn skal bære dyrene bør de også holde dem inntil kroppen. Løft aldri marsvin etter nakkeskinnet. Marsvin er sarte dyr og vil lett bli skadet ved fall. Enhver håndtering må skje på dyrets premisser og på en forsiktig og hensynsfull måte.

Avl

Hvis du ønsker avkom på dine marsvin bør hunnen ha fått det første kullet før hun har blitt 8 mnd gammel. Marsvinet går drektig i 66 til 72 dager og får kull på mellom 1 og 8 unger, med 4 som et gjennomsnittskull. Hunnen dier sine unger, men de begynner allerede selv å finne mat når de kun er én dag gamle. Avl på marsvin bør bare skje på friske, ubeslektede dyr, og bare når man vet at man kan finne gode hjem til ungene.

Helse og sykdom

Et sunt og friskt marsvin er aktivt og oppmerksomt. Pelsen er bløt og skinnende, øynene klare og blanke. Den er ren rundt nese, øyne, ører og endetarm.

Klørne må av og til trimmes. Dette kan du gjøre selv, men det er å anbefale at du får hjelp av en veterinær eller fagkyndig person første gangen.

Marsvin kan bli syke hvis de bor for tett eller uhygienisk. Bakterier og parasitter trives i miljøet og resultatet kan være utbrudd av diaré, lungebetennelse, forkjølelse, dårlig allmenntilstand eller vekttap. Hvis du mistenker at marsvinene dine er syke eller skadet bør du straks ta kontakt med en veterinær for råd og eventuell behandling.

Mosjon og riktig ernæring er den beste forebygging av sykdom. Marsvin som får gal eller for mye mat, for lite mosjon eller holdes i for små bur blir fort tykke, dovne og lite bevegelige.

Mangelsykdommer grunnet feilernæring er den vanligste årsaken til sykdommer hos marsvin. Dette kan vise seg som håravfall, hudsykdommer og tarm-sykdommer, slapphet, kramper, lammelser og kortpustethet. Mangel på godt høy kan medføre pelsnapping, dødfødte unger og dårlig almenntilstand.

Utslett og håravfall kan også være forårsaket av midd eller ringorm. Søk råd hos veterinær.

Sår og skrammer bør renses med et mildt desinfeksjonsmiddel og gror som oftest av seg selv. Blir såret større eller betent må veterinær kontaktes.

Forkjølelse – Marsvin blir ofte forkjølet. Tegn på dette er hosting, nysing og rennende nese. At marsvinet sitter mye stille og pelsen reiser seg er andre tegn. Forkjølelse er ofte forårsaket av infeksjoner eller fukt, trekk og kulde. Søk råd hos veterinær.

Diaré er ofte et symptom på tarminfeksjon og resultat av dårlig og mangelfull fôring. Bedrevet og muggen mat, samt mye fuktig frukt og grønnsaker kan være årsaken. Søk råd hos veterinær hvis marsvinet blir medtatt.

Tannproblemer – Tennene til marsvin vokser hele livet. Det er derfor viktig at de slites naturlig. Hvis dyrene får grener, hard mat etc. å gnage på regulerer dette oftest seg selv. Hvis tennene vokser seg for lange og/eller skjeve må de klippes. Kontakt veterinær.

Disse brosjyrene er et samarbeidsprosjekt mellom Mattilsynet og interesseorganisasjoner. Hensikten er å gi grunnleggende kunnskap og veiledning til deg som har eller tenker på å skaffe deg kjæle- eller hobbydyr. Brosjyrene kan også lastes ned i pdf-format på www.mattilsynet.no

